

Рейтинговий звіт ZPSA 003-025 про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	Запорізька міська територіальна громада
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	16.08.2016 р.
Дата оновлення:	29.10.2024 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaAA- (Контрольний список)
Прогноз:	негативний

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників за I півріччя 2024 року та очікуваних показників на 2024 рік в цілому, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної в розпорядженні комунальної власності та перспективних планів на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, що надана Запорізькою міською радою, а також на іншій інформації, що є в розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	16.08.2016	08.12.2016- 21.10.2021	28.02.2022	18.08.2022	06.12.2022
Рівень рейтингу	uaAA-	uaAA-	uaAA-	uaAA-	uaAA-
Прогноз	стабільний	стабільний	негативний	негативний	негативний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження зі зміною прогнозу та внесенням до Контрольного списку	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку

Дата	14.11.2023	16.04.2024	29.10.2024
Рівень рейтингу	uaAA-	uaAA-	uaAA-
Прогноз	негативний	негативний	негативний
Рейтингова дія	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку	підтвердження зі збереженням у Контрольному списку

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом **uaAA** характеризується дуже високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Знак «->» позначає проміжну категорію (рівень) рейтингу відносно основних категорій (рівнів).

Негативний прогноз вказує на можливість зниження рейтингу протягом року при збереженні негативних тенденцій і реалізації поточних ризиків.

Внесення рейтингу до Контрольного списку означає, що агентство розглядає питання про зміну рейтингу у зв'язку з подіями або тенденціями, що розвиваються, і які можуть істотно вплинути на кредитоспроможність власника цього рейтингу.

Рівень кредитного рейтингу Запорізької міської територіальної громади підтримується:

- високим рівнем бюджетної забезпеченості: співвідношення обсягу доходів загального фонду бюджету громади в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах у цілому (без урахування трансфертів) за результатами виконання бюджету в I півріччі 2024 року становило 105,5%;
- збереженням позитивної динаміки доходної частини бюджету (без урахування трансфертів) протягом 2015-2023 рр. та I півріччя 2024 року, а також достатніми показниками ліквідності;
- високим рівнем соціального та економічного розвитку громади, що забезпечується роботою підприємств потужного промислового комплексу;
- ефективною політикою міської влади з управління місцевим боргом та гарною кредитною історією.

Рівень кредитного рейтингу Запорізької міської територіальної громади обмежується:

- негативним впливом наслідків російської військової агресії проти України на фінансовий ринок, економіку країни в цілому, соціально-економічний розвиток окремих громад, стан державних та місцевих фінансів та рівень реальних доходів населення;
- суттєвою чутливістю господарського комплексу та бюджету громади до економічних ризиків;
- високою потребою в залученні додаткового фінансування, в тому числі на відновлення об'єктів міської інфраструктури та житлово-комунального господарства.

Резюме

Загальна інформація про місто

Місто Запоріжжя – адміністративний центр Запорізької області, Запорізького району та Запорізької міської територіальної громади, один із найбільш важливих промислових, наукових, фінансових, транспортних та культурних центрів півдня України. Територія міста, що знаходиться у південно-східній частині України на берегах р. Дніпро, охоплює 33 099 га. На півночі обласного центру розташовано Дніпровське водосховище, з півдня до міста прилягає Каховське водосховище. До складу Запорізької міської територіальної громади входить одна громада – місто Запоріжжя. Адміністративно територія міста поділяється на сім районів, районні у місті ради не створені.

Основні показники

Основні показники соціально-економічного розвитку та фінансового стану м. Запоріжжя

Назва показника	2019	2020	2021	2022	2023	I півр. 2024	Темп росту до відп. періоду 2023 р., %
Чисельність наявного населення (станом на кінець звітної періоду), тис. осіб	731,9	722,7	710,1	н/д	н/д	н/д	н/д
Середньооблікова чисельність штатних працівників, тис. осіб	219,2*	210,5*	207,7**	н/д	н/д	н/д	н/д
Середньомісячна заробітна плата, грн.	10 924,5*	11 726,8*	13 618,0**	н/д	н/д	н/д	н/д
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітної періоду)	84,0	98,1	64,5	н/д	н/д	н/д	н/д
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	136 555,4	132 334,4	214 524,9	н/д	н/д	н/д	н/д
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	3 846,3	3 249,3	5 592,2	4 697,0	2 222,1	1 254,1	140,6
Доходи бюджету, млн. грн.	8 556,9	7 540,6	8 807,6	8 897,9	9 504,5	5 073,6	106,2
Видатки бюджету і кредитування, млн. грн.	9 203,5	7 845,1	8 782,1	8 447,3	9 325,3	4 359,5	98,7
Прямий борг (без урахування позик, залучених з єдиного казначейського рахунку), млн. грн.	1 027,0	1 391,7	1 382,7	1 123,6	895,3	653,5	73,0***

* розраховано агентством «Кредит-Рейтинг» на підставі показників Головного управління статистики у Запорізькій області, що надаються окремо за кожний квартал

** станом на 01.10.2021 р. за розрахунковими даними

*** темп росту до показника станом на 01.01.2024 р.

Соціальна сфера та економіка громади

За чисельністю населення Запоріжжя (710,1 тис. осіб станом на початок 2022 року) належить до великих міст України. Для міста характерною є залежність динаміки розвитку ринку праці від ефективної діяльності містоутворюючих підприємств, передусім металургійного та машинобудівного комплексів, які забезпечують стабільний попит на трудові ресурси та високий рівень офіційної зайнятості. Значна чисельність мешканців міста зайнята також у малому та середньому бізнесі.

Зважаючи на структуру та особливості економіки Запоріжжя, показники ринку праці міста у попередніх періодах перебували на рівні, вищому за середній по країні: питома вага зайнятих у загальній чисельності наявного населення міста та рівень середньомісячної заробітної плати традиційно перевищували відповідні загальнодержавні показники. Починаючи з 24 лютого 2022 року суттєвий вплив на розвиток ринку праці країни в цілому та її окремих громад чинять наслідки російської військової агресії проти України. У 2022-2023 рр. та I півріччі 2024 року більшість великих роботодавців громади продовжували здійснювати свою діяльність, що пом'якшило негативні тенденції розвитку ринку праці в умовах військового часу. При цьому окремі підприємства міста Запоріжжя призупиняли свою роботу, мало місце скорочення зайнятих на окремих провідних підприємствах, а також застосовувались вимушені адміністративні відпустки та робота на умовах неповного робочого тижня.

Рівень зайнятості населення та динаміка рівня оплати праці впливають на обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб (найвагоміше джерело наповнення бюджету громади). Обсяги надходжень податку на доходи фізичних осіб протягом 2016-2022 рр. щорічно зростали. У 2023 році та I півріччі 2024 року динаміка надходжень податку уповільнилась, що зумовлено внесенням з IV кварталу 2023 року змін до чинного законодавства щодо особливостей зарахування податку доходи фізичних осіб до державного та місцевих бюджетів.

Економічний потенціал Запоріжжя характеризується, передусім, потужним багатогалузевим промисловим комплексом. Місто має розгалужену транспортну мережу, розвинену комунальну інфраструктуру, широкую мережу ринкової інфраструктури, фінансових установ, закладів освіти, охорони здоров'я та культури. Рівень диверсифікації міської економіки за видами економічної діяльності, як і в попередніх періодах, помірний. У I півріччі 2024 року зберігалась залежність господарського комплексу та бюджету громади від діяльності окремих провідних промислових підприємств.

Починаючи з 24 лютого 2022 року економіка України функціонує в дуже складних умовах. Наслідки російської військової агресії проти України чинять суттєвий вплив на рівень соціально-економічного розвитку усіх громад України та стан місцевих фінансів. Рівень соціально-економічного розвитку міста Запоріжжя, як і в попередніх періодах, високий, у порівнянні з багатьма іншими містами України зі співставною структурою економіки та адміністративно-територіальним статусом. Чутливість господарського комплексу та бюджету громади до економічних ризиків залишалася високою, як і в більшості інших міст України, на території яких також сформований потужний промисловий комплекс. Запорізька міська територіальна громада входить до переліку територій можливих бойових дій, затвердженого наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 р. № 309.

Промисловий комплекс м. Запоріжжя є базовим з точки зору формування економічного профілю міста та регіону. Виробничу діяльність у місті здійснюють більше 290 великих та середніх підприємств, серед яких є найбільші роботодавці міста та платники податків до місцевого бюджету. У розрахунку на одного мешканця обсяги реалізованої підприємствами Запоріжжя промислової продукції традиційно перевищують аналогічні показники по країні в цілому. Провідними галузями промислового комплексу міста є чорна та кольорова металургія, машинобудування, виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення, харчова промисловість та постачання електроенергії, газу, пари та

кондиційованого повітря. З початку військового вторгнення, протягом 2022-2023 рр. та I півріччя 2024 року, вплив негативних чинників на результати діяльності основних підприємств промислового комплексу міста Запоріжжя та обсяги надходжень податків та зборів до бюджету громади був значним. При цьому відбулась певна адаптація бізнесу до умов воєнного часу – на сьогодні більшість промислових підприємств громади поновили свою діяльність.

Економіка Запорізької міської територіальної громади значною мірою залучена до зовнішньоекономічних процесів. У розрахунку на одного мешканця обсяг зовнішньої торгівлі підприємств м. Запоріжжя щорічно перевищував середній показник по країні. Головними статтями експорту товарів є: чорні метали, машини, обладнання та механізми, а також продукти рослинного походження. За результатами 2022 та 2023 років, зважаючи на негативні наслідки російської військової агресії, обсяг зовнішньоторговельного товарообороту підприємств громади скорочувався, тоді як у I півріччі 2024 року темпи росту було відновлено. Як і в попередніх періодах сальдо зовнішньої торгівлі підприємств міста було позитивним.

Комунальна власність та комунальне господарство

Житлово-комунальному господарству м. Запоріжжя, як і для переважної більшості міст України, притаманний високий рівень зношеності основних засобів (зокрема, житлового фонду), об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста. Починаючи з 24 лютого 2022 року житлово-комунальні служби та підприємства м. Запоріжжя працюють у надскладних умовах, зумовлених ризиком постійних обстрілів. Стабільна робота комунальних служб забезпечує життєдіяльність громади та функціонування міської інфраструктури і інженерних мереж у період дії воєнного стану.

Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства та приділяє особливу увагу інвестиційним програмам та програмам розвитку співробітництва, в тому числі з міжнародними фінансовими організаціями. Обсяги бюджетного фінансування галузей «Житлово-комунальне господарство», «Будівництво» та «Транспорт» у м. Запоріжжі щорічно були вищими, ніж у більшості інших міст України, співставних за чисельністю населення. Починаючи з 24 лютого 2022 року видатки бюджету громади на галузь здійснюються з урахуванням вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану», відповідно до яких більшість капітальних видатків відноситься до третьої черги фінансування.

За результатами I півріччя 2024 року рівень покриття тарифами послуг з управління багатоквартирними будинками, послуг з водопостачання та водовідведення та послуг з теплопостачання та гарячого водопостачання, був нижчим за 100% собівартості їх надання. Рівень проплати населення за комунальні послуги був нижчим за 100%, у розрахунку на 1 мешканця загальний обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги (без урахування послуг із постачання електричної енергії та газопостачання) відповідав високому рівню боргу.

Запорізька міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. У власності територіальної громади м. Запоріжжя перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес. Протягом I півріччя 2024 року Запорізька міська рада не здійснювала продаж земельних ділянок та приватизацію комунального майна, але продовжила передачу в оренду об'єктів комунальної власності. Починаючи з 24 лютого 2022 року на динаміку надходжень від оренди комунального майна та землі до бюджету громади суттєво впливають погіршення фінансового стану орендарів та надані на період воєнного стану пільги. Загалом, за результатами I півріччя 2024 року питома вага надходжень від операцій з майном та землею комунальної власності у структурі доходної частини бюджету громади без урахування трансфертів становила майже 9% (7,6% у I півріччі 2023 року).

Бюджет громади

Бюджет Запорізької міської територіальної громади – бюджет місцевого самоврядування. Організація бюджетного процесу в місті здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. У місті Запоріжжя забезпечується висока ефективність фінансової політики, дотримуються норми чинного законодавства у цій сфері, забезпечується оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень.

Доходи бюджету громади формуються за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та трансфертів. Податкові надходження (найбільш прогнозовані та передбачувані джерела формування доходів) мають найбільшу питому вагу у структурі бюджету, що свідчить про високий рівень самостійності та добрий стан місцевих фінансів. Динаміка доходної частини бюджету міста Запоріжжя (без урахування трансфертів) протягом 2012-2021 рр. була позитивною. Протягом 2022-2023 рр. та I півріччя 2024 року обсяг доходів бюджету громади зростав, але нижчими темпами – на його динаміку значною мірою впливали наслідки російської військової агресії проти України.

Бюджет Запорізької міської територіальної громади за результатами виконання в I півріччі 2024 року мав позитивне сальдо операційного балансу за загальним та спеціальним фондами. Бюджет громади за підсумками I півріччя 2024 року виконано з профіцитом обсягом 714,05 млн. грн., у тому числі профіцит загального фонду склав 591,15 млн. грн., спеціальний фонд виконано з профіцитом обсягом 122,9 млн. грн. Виконання бюджету з профіцитом забезпечило зростання залишків на бюджетних рахунках. Також, протягом I півріччя 2024 року з бюджету розвитку здійснювались витрати на погашення місцевого боргу.

Ліквідність бюджету громади за результатами 2023 року перебувала на достатньому рівні за загальним фондом та спеціальним фондом, у I півріччі 2024 року ліквідність зросла до високого рівня. Зважаючи на достатні показники ліквідності, короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів до бюджету громади не залучалися.

Протягом I півріччя 2024 року до доходної частини бюджету громади надійшло 5 073,6 млн. грн. Обсяг доходної частини бюджету збільшився на 6,2% до відповідного періоду попереднього року, приріст обсягу власних доходів бюджету громади (без урахування міжбюджетних трансфертів) становив 1,5%. Починаючи з 24 лютого 2022 року на динаміку доходів бюджетів територіальних громад України та рівень виконання плану як за доходами, так і видатками значною мірою впливають негативні наслідки російської військової агресії проти України. За результатами I півріччя 2024 року динаміка надходжень за більшістю основних джерел доходів бюджету громади була позитивною, а рівень виконання річного плану за загальним та спеціальним фондами був високим. Уточнений річний план за доходами без урахування трансфертів за результатами січня-червня 2024 року було виконано на 53,7%, у тому числі відповідні планові показники доходної частини загального фонду бюджету громади виконані на 53,4%, спеціального фонду – на 58,9%.

Обсяг видаткової частини бюджету Запорізької міської територіальної громади за результатами I півріччя 2024 року становив 4 357,7 млн. грн., що на 1,4% менше відповідного показника у I півріччі 2023 року. Затверджений на 2024 рік план за видатками бюджету було виконано на 46,9%. Основним напрямом видатків бюджету залишається фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), органів місцевого самоврядування, а також житлово-комунального господарства та транспорту. За більшістю основних напрямів обсяг видатків скоротився до відповідного попереднього бюджетного періоду. Питома вага капітальних видатків у видатковій частині бюджету громади була невисокою – 2,5%, що зумовлено особливостями казначейського обслуговування бюджетів в умовах воєнного стану.

Протягом I півріччя 2024 року з бюджету громади фінансувались видатки на обслуговування прямого боргу Запорізької міської ради та спрямовувались кошти на його погашення. Обслуговування та погашення боргових зобов'язань міської ради проводилось відповідно до укладених угод. Питома вага видатків на оплату відсотків за запозиченнями, здійсненими до бюджету розвитку, була низькою та не перевищувала встановлені Бюджетним кодексом України норми.

Боргові зобов'язання громади

Боргова політика Запорізької міської влади визначається потребою у залученні додаткового фінансування для реалізації проєктів із відновлення міської інфраструктури. Запорізька міська рада проводить зважену та ефективну боргову політику. Протягом аналізованого періоду зобов'язання за запозиченнями, залученими до бюджету розвитку громади, виконувались у повному обсязі відповідно до укладених угод. Станом на 01.07.2024 р. пряме боргове навантаження доходної частини бюджету громади (без урахування трансфертів) перебувало на низькому рівні, консолідоване боргове навантаження було помірним.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг міста Запоріжжя підтверджено на рівні **uaAA-** з прогнозом «негативний» та збереженням у Контрольному списку.

Голова рейтингового комітету

М. Б. Проценко

Начальник відділу рейтингів небанківських установ

О. К. Самойлова

Додатки

Бюджетні показники м. Запоріжжя в форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2019	2020	2021	2022	2023	I півр. 2024
Податкові надходження	5 661 212,1	5 971 595,3	6 879 463,7	7 432 063,7	7 520 109,9	3 838 717,3
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	275 716,2	210 477,8	262 023,1	165 414,9	368 426,7	178 889,6
Отримані трансферти на здійснення поточних видатків	2 593 413,2	1 284 933,7	1 614 155,3	1 286 951,9	1 610 324,6	1 047 690,7
Операційні надходження всього	8 530 341,5	7 467 006,8	8 755 642,0	8 884 430,5	9 498 861,3	5 065 297,6
Поточні видатки на заробітну плату, використання товарів та послуг та інші поточні видатки	3 864 753,6	3 814 887,0	4 587 006,5	4 713 118,1	4 620 148,8	2 624 182,3
Поточні трансферти та соціальне забезпечення	3 768 321,2	2 728 022,0	2 832 171,2	2 883 729,0	3 496 047,9	1 564 570,3
Операційні видатки всього	7 633 074,8	6 542 909,1	7 419 177,7	7 596 847,2	8 116 196,7	4 188 752,6
Операційний баланс	897 266,7	924 097,8	1 336 464,4	1 287 583,4	1 382 664,6	876 545,0
Фінансовий дохід	5 151,7	2 529,7	264,7	1 266,6	996,1	829,2
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	97 359,4	212 979,6	213 081,7	218 486,3	171 034,3	60 655,7
Фінансовий баланс	-92 207,7	-210 449,9	-212 817,0	-217 219,8	-170 038,3	-59 826,4
Поточний баланс	805 059,0	713 647,8	1 123 647,3	1 070 363,6	1 212 626,3	816 718,6
Капітальні надходження	21 412,9	37 524,9	27 435,0	2 955,2	4 690,0	3 450,0
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	0,0	33 490,5	24 293,4	9 227,7	0,0	4 012,1
Капітальні надходження всього	21 412,9	71 015,4	51 728,5	12 182,9	4 690,0	7 462,1
Придбання основного капіталу	417 466,9	298 908,3	421 510,5	280 016,3	389 742,5	65 141,9
Капітальні трансферти	1 044 231,3	790 597,3	727 514,2	353 140,9	646 376,2	43 189,0
Капітальні видатки всього	1 461 698,1	1 089 505,7	1 149 024,7	633 157,2	1 036 118,7	108 330,9
Капітальний баланс	-1 440 285,2	-1 018 490,3	-1 097 296,2	-620 974,3	-1 031 428,7	-100 868,9
Баланс після капітальних видатків	-635 226,2	-304 842,5	26 351,1	449 389,3	181 197,6	715 849,7
Кредитування з урахуванням повернення	11 399,5	-275,3	794,5	-1 233,1	1 917,2	1 796,1
Профіцит/дефіцит	-646 625,7	-304 567,1	25 556,6	450 622,5	179 280,4	714 053,6
Фінансування	646 625,7	304 567,1	-25 556,6	-450 622,5	-179 280,4	-714 053,6
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Запорізької міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Основні джерела фінансування бюджету Запорізької міської територіальної громади, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2019	2020	2021	2022	2023	I півр. 2024
Профіцит/дефіцит	-646 625,7	-304 567,1	25 556,6	450 622,5	179 280,4	714 053,6
Фінансування	646 625,7	304 567,1	-25 556,6	-450 622,5	-179 280,4	-714 053,6
Зміни залишків	75 229,3	-60 512,8	-34 524,1	-191 114,6	60 248,3	-471 697,8
залишок на початок року	144 918,4	69 689,1	110 813,8	145 337,9	336 452,5	276 204,2
залишок на кінець року	69 689,1	130 201,9	145 337,9	336 452,5	276 204,2	747 902,0
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансування за борговими операціями	573 958,3	364 708,9	-9 008,7	-259 104,7	-228 241,2	-243 494,5
Запозичення	600 000,0	500 000,0	333 699,0	145 018,6	241 633,4	0,0
Погашення	-26 041,7	-135 291,1	-342 707,7	-404 123,3	-469 874,6	-243 494,5
Інші розрахунки	-2 561,9	371,0	17 976,2	-403,1	-11 287,5	1 138,7
кошти, що передаються до бюджету розвитку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Запорізької міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Джерело: Дані Запорізької міської ради